

Культура 09

09-12-2026

Тиждень #1

Зустріч з учнями

Завдання (з книжки *Українська Культура І*):

Прочитати та поділитися з батьками долученою формою

«Перший день навчання 09 кл. – «Культура».

Також можете переглянути PowerPoint, який окреслює поведінку та Ваші відповідальності під час науки.

Ви і батьки маєте видрукувати та підписати цю картку, або виконати електронно. Прошу переслати мені до наступної суботи, або здати в наступну суботу.

Завдання вартує, 5 очок.

Прочитати:

Лекція #17:

Кераміка.

ст. 92-96.

Виконати:

«закріплення» - написати відповіді на питання 1-10 на ст. 95 у книжці *Українська Культура І*.

КЕРАМІКА (ГОНЧАРСТВО)

Кераміка — вироби з глини, часто змішаної із мінеральними домішками, що при випаленні набувають твердої форми. Заняття виготовлення виробів із випаленої глини називаємо гончарством, а майстра, який цим займається — гончарем. Мистецтво кераміки полягає у наданні гарної форми ліпленому предметові і його відповідному оздобленні кольорами та орнаментами. Забарвлений і гарно орнаментований керамічний посуд, в якому стоять смачні страви, це для багатьох — окраса української гостини.

ІСТОРИЧНІ ВІДОМОСТІ

В Україні люди займаються керамікою ще з передісторичних часів. Вже 6000 років тому — за часів Трипільської культури — гончарство досягло високого рівня. Спочатку ліпили вироби руками, а в чотири тисячі років до Хр. винайшли гончарне коло, що дало змогу досягати більш досконалий продукт із тоншими та більш гладкими стінками.

Трипільська кераміка

Трипільська кераміка викликає велике зацікавлення тому, що це одна з найстарших мальованих керамік у світі. Вона характерна своїм виконанням у трьох кольорах — червоний (з охри, а часами глина, з якої ліпили кераміку була червона або червоно-бура), чорний (із вугликів) та білий (від глини) і своїм провідним мотивом — спіраллю (хвилястою або заокругленою лінією), що виступає у великому багатстві форм. Де-не-де бувають і стилістичні зображення тварин — оленів, биків, кіз, собак, і рідко людей, переважно жінок, наприклад у вигляді жінки-берегині з піднесеними руками.

Були пізніше й інші періоди розквіту української кераміки. Тисячу років тому винайшли спосіб обробляти каолінову глину так, щоб дати кераміці якість порцеляни (білого кольору, що просвічується на світлі).

За гетьманських часів (17-18 століття) українські керамічні вироби, а головню порцеляна, були відомі далеко поза Україною. Майстри працювали над підвищенням рівня виготовлення кераміки і під впливом нових смаків розмальовували її все більш пишно. Особливу славу мали українські **кахлі**. Такими кахлями, що були прикрашені сценками із щоденного та історичного життя, обкладали печі та стіни в домах.

СУЧАСНА НАРОДНА КЕРАМІКА

По Україні знаходяться поклади глин, придатних для кераміки. Але не в кожному селі робили кераміку, бо не всюди є доброякісна глина, і не оплачувалось перевозити її на велику віддаль. Виросли центри керамічного виробу, кожен із своїми особливими традиціями. Найславніші — село **Опішня** на Полтавщині та гуцульське село **Косів**.

Сьогодні кераміка найбільше розвинена на Київщині, Полтавщині, Поділлі (село Бубнівка на Вінниччині), Волині та Гуцульщині.

РЕГІОНАЛЬНІ РІЗНИЦІ В ОРНАМЕНТАЦІЇ

А. Різниці в мотивах.

- На східних і центральних землях України характерні рослинні мотиви — квіти, листки дерев, виноград, колосочки пшениці і т. д.
- На західних землях переважають геометричні орнаменти — восьмикутна зірка, безконечники, трикутники, ламані та хвилясті лінії тощо.
- Гуцульські орнаменти комбінують геометричні та рослинні мотиви, а також тваринні — птахи, леви, кози, олені.

Опішнянська кераміка (тарелі)

Глеки (зліва — гуцульський; справа — чорнодимлені)

Калач

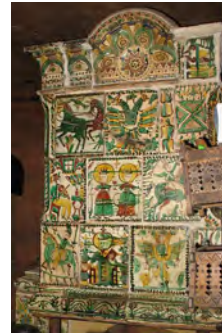
Свічник

Двійник

Гуцульські кахлі

Кахляна піч

Баран

Бубнівська кераміка

Полумисок (Барський)

Б. Різниця в кольорах.

- На Наддніпрянщині переважно вживають зелену, білу, чорну й темно брунатну фарби на червоно-брунатному тлі.
- Кераміка Опішні на Полтавщині розмальована лискучо чорним і яскраво брунатним кольорами.
- Гуцульська кераміка виконується у коричнево-червоному, зеленому та жовтому кольорах.
- На Волині та Поліссі зустрічається однобарвна кераміка, що є традицією з дуже давніх часів. Характерною є кераміка сірого або чорного кольорів (чорнодимленої кераміка), бо добрі глини тут саме цього кольору.

Пояснення слів

брунатний / коричневий — brown

випалення — firing in an oven

гличик — pot

дзбанок — jug, pitcher

домішка — admixture

іграшка — toy

кахля — tile

куманець — jug

Закріплення 16

1. Що таке кераміка? 1
2. У чім полягає мистецтво кераміки? 2
3. Кераміку почали виробляти в Україні за часів існування якої культури? 1
4. Які орнаменти найбільше виступають на трипільській кераміці? 1
5. Якими кольорами виконувалась трипільська кераміка? 3
6. Які роди кераміки виробляли на високому технічному рівні за часів Гетьманщини? 1
7. Що в українській хаті робилося з кахлів? 1
8. Які села вважаються головними центрами керамічного виробу в Україні? 2
9. Яка різниця в орнаментатії кераміки на східній Україні та кераміки на західній Україні? 2
10. Які кольори найбільше вживають в Україні для розмальовування кераміки? 2

Вправа: Впишіть слова до поданих загадок. Ключ до них дивитись нижче. 8

1. к _ _ _ _ і
2. п _ _ _ _ е _ _ _ _ _
3. р _ _ _ _ _ _ _ і
4. г _ _ _ _ а
5. Г _ _ _ _ м _ _ _ _ _ _ і
6. _ _ _ і _ _ _ я
7. к _ _ _ _ в
8. т _ _ _ _ _ _ _ _ _ а

1. Випалені глиняні плитки, розмальовані узорами або картинами.
2. За часів Гетьманщини ця високоякісна кераміка, створена в українських майстернях, високо цінилася в світі.
3. У кераміці східних регіонів України переважають такі орнаменти:
4. Матеріал, з якого ліплять кераміку.
5. У кераміці західних регіонів України переважають такі орнаменти:
6. Найславніший центр керамічного виробу на Полтавщині.
7. Найславніший центр керамічного виробу на Гуцульщині.
8. Розмальована червоною, чорною і білою фарбами, це одна з найстарших мальованих керамік у світі.

Творче завдання: Розгляньте приклади української кераміки.

Намалюйте керамічний предмет на вибір (таріль, миску, горщик, глечик, дзбанок, куманець, горнятко, свічник, кахлю, іграшку тощо). Опишіть предмет включно з орнаментациєю на ньому.